

Diskuzní sešit pro debatu

PODNIKÁNÍ A EVROPSKÁ UNIE

10. prosince 2013, Ostrava

Jak využívat lépe výhody jednotného trhu a co brání jeho lepšímu fungování? Jak jsme čerpali fondy EU a jak to bude nastaveno po roce 2014? V čem by se měly zlepšit služby pro podnikatele? Je makroekonomický dialog s EU užitečný? Měla by ČR přijmout euro?

Diskutující: Magda Habrmanová, ředitelka Krajské hospodářské komory Moravskoslezského kraje; Jaroslav Hubata-Vacek, ředitel Francouzsko-české obchodní komory; Lada Kratochvílová, ředitelka regionální kanceláře CzechInvest Ostrava; Boris Navrátil, vedoucí katedry evropské integrace VŠB-Technické univerzity Ostrava; František Nejedlý, oddělení vnitřního trhu a služeb MPO; David Sventek, zástupce ředitelky úřadu Regionální rady regionu soudržnosti Moravskoslezsko; **Moderátor:** Jiří Čáslavka, Glopolis

Podle nedávného průzkumu Francouzsko-české obchodní komory vidí většina malých a středních firem v EU přínos díky volnému pohybu osob, služeb, zboží a kapitálu. Zajímavými tématy spojenými s EU jsou pro firmy pracovní příležitosti a možnost podnikání v Unii. Čtvrtina dotazovaných uvažuje o budoucím čerpání Evropských fondů, naráží ale na překážky v podobě složité administrativy a časové náročnosti. Vstup do eurozóny vidí firmy zatím skepticky.

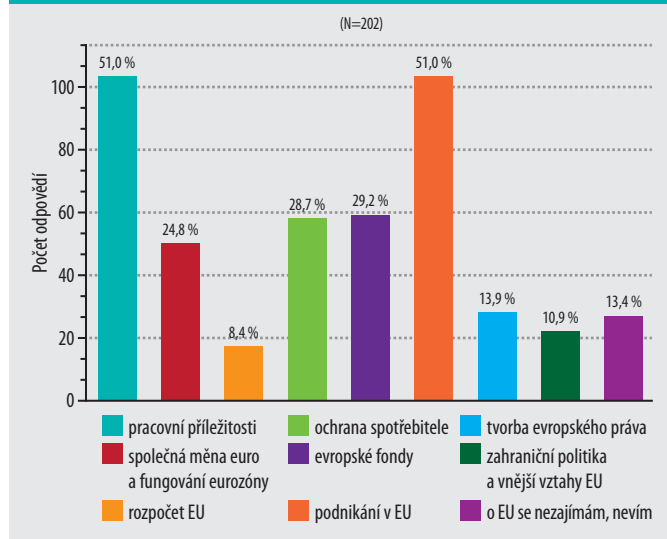
Členství České republiky v EU znamená pro téměř polovinu dotazovaných firem (48 %) přínos, zatímco třetina dotazovaných se domnívá, že členství jejich firmu neovlivňuje. Pro 19,3 % znamená spíše komplikace.

Klíčová témata, která jsou v souvislosti s EU pro firmy důležitá, jsou pracovní příležitosti a možnosti podnikání v EU. Obě tyto oblasti považuje za podstatné polovina dotazovaných firem. Třetina uvedla mezi zajímavými tématy také evropské fondy a oblast ochrany spotřebitele. Společná měna a fungování eurozóny je významným tématem pro 24,8 % respondentů.

Na otázku v čem vidí největší přidanou hodnotu EU, firmy nejčastěji uvedly volný pohyb – v této oblasti má vysokou přidanou hodnotu Unie pro 63 % dotázaných. Malou přidanou hodnotu naopak vidí v ekonomickém růstu, politické stabilitě a legislativě.

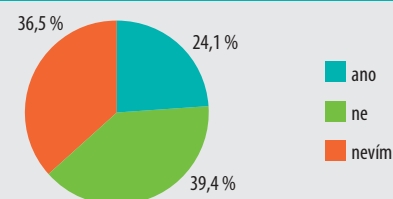
„Jak potvrdil náš průzkum, členství v EU je pro firmy přínosem především díky volnému pohybu a možnostem mezinárodního podnikání. Konkrétní příklady toho vidíme i v praxi a každodenní činnosti naší komory - ročně pomáháme desítkám malých a středních firem z Francie vstoupit na český trh a naopak českým firmám navázat vztahy se společnostmi ve Francii. České malé a střední firmy zatím váhají s investicemi v západní Evropě. Mohly by si ale vzít příklad z firem z Francie či Německa, které úspěšně investují na našem trhu. Pro české MSP představují evropské trhy dostupnější a bezpečnější obchodní příležitosti, než jsou trhy zemí BRICS.“ uvedl Jaroslav Hubata-Vacek, ředitel Francouzsko-české obchodní komory.

Která témata vám v souvislosti s EU připadají důležitá (max. 3 možnosti)

„Složité administrativa a časová náročnost jsou pro firmy hlavními komplikacemi při čerpání Evropských fondů. Fungování a formální nároky na administraci ze strany EU by jistě šlo zefektivnit. Složitě nastavení jejich čerpání skrze dvacet šest operačních programů je však českým specifíkem. Pro budoucí zlepšení je třeba dosavadní systém operačních programů v nadcházejícím finančním období zjednodušit a vystavit jej efektivní kontrole. České firmy a celá společnost by neměly nadále tolerovat českému státnímu aparátu byrokracii, nečinnost či politický klientelismus, které nás připravují o obrovské finanční prostředky a možnosti růstu,“ uvedl Jaroslav Hubata-Vacek.

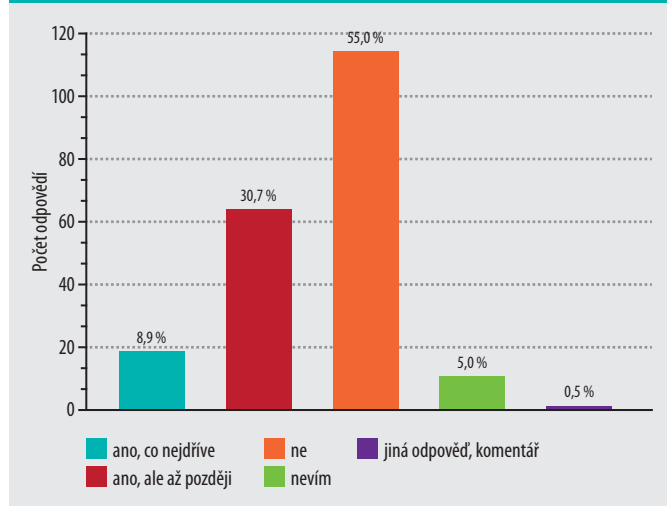
Zvažujete jejich využití v budoucnu?

Většina firem (55 %) si myslí, že by Česká republika ani po překonání krize eurozóny neměla vstupovat do evropské měnové unie a zavést euro. Třetina firem je pro zavedení společné měny, ale až později. Pro co nejrychlejší zavedení eura se vyjádřilo 8,9 % respondentů

Průzkum realizovala Francouzsko-česká obchodní komora v červenci a srpnu 2013 mezi středními a malými firmami v České republice – z řad svých členů i nečlenských firem. Vzorek zahrnoval 202 manažerů s řídicí pravomocí.

Má ČR po překonání krize eurozóny vstoupit do evropské měnové unie a zavést euro?

Před deseti lety, začátkem roku 2004, proběhlo největší rozšíření Evropské unie v celé její historii. Tato vlna zahrnovala Českou republiku, Estonsko, Kypr, Litvu, Lotyšsko, Maďarsko, Maltu, Polsko, Slovensko a Slovinsko. Členství v Unii bylo dovršením přechodu postkomunistických zemí od autoritativních režimů k právnímu státu a potvrzením jejich příslušnosti k demokratickému Západu. Občanům přinášelo nová práva, perspektivu vyšší bezpečnosti, stability a růstu životní úrovně v největším světovém obchodním bloku. S naším členstvím vyslovily souhlas všechny tehdejší země EU, byť bylo jasné, že se podstatná část zahraničních investic i kohezních fondů přesune z jihu na východ. Země střední a východní Evropy se v uplynulých dvou dekadách těšily velkému zájmu zahraničních investorů. Obzvláště po vstupu těchto zemí do EU stav přímých zahraničních investic stabilně rostl. Rychlá implementace evropské legislativy a zlepšení institucionálního rámce přispěly k vytvoření stabilního investičního prostředí, které napomohlo nejenom přitáhnout další investory.

Hlavní komplikace spojené s čerpáním Evropských fondů vidí firmy ve složité administrativě a časové náročnosti. Dotazovaní nejčastěji čerpali dotace v oblastech Vzdělávání pro konkurenceschopnost, Lidské zdroje a zaměstnanost, Podnikání a inovace. 24 % firem uvažuje o využití fondů v budoucnu, zatímco 39 % o využití dotací neuvažuje.

Výhoda levné a relativně kvalifikované pracovní síly, z níž Česká republika doposavad těžila při výrobě pracovní náročného zboží, se postupem času snižuje. I proto by investice měly směřovat do odvětví podporujících inovace a vyšší přidanou hodnotu. Bez zásadního zlepšení kvality státní správy a jejich předpisů lze očekávat nejen pokles zájmu investorů o Českou republiku, k čemuž

už částečně dochází, jak naznačují průzkumy mezi německými podnikateli,¹ ale i odchod dalších firem včetně těch českých, do zahraničí. V této souvislosti je pro ČR užitečný makroekonomický dialog s Evropskou komisí, především v rámci tzv. Evropského semestru, kdy členské země EU předkládají své strategické plány. I když doporučení Evropské komise nejsou právně závazná, dochází k nezávislé evaluaci našich veřejných politik a dostáváme doporučení k realizaci nutných a často odkládaných reforem.

Nedávno prošla Evropská unie i eurozóna nehlubší krizí své existence, která dosud není ještě zcela zažehnána. Z finančních trhů se přelila do veřejných rozpočtů jednotlivých států a umocnila strukturální nerovnováhy jednotlivých států, ale i Evropské unie jako jednotného hospodářského celku. Krize ukázala rizika různé hloubky integrace unijních politik. Společný trh a měna, částečná finanční a velmi mělká fiskální integrace neumožnily pružně reagovat na vzniklé šoky. Proto v krizových letech vznikly nástroje jako zmiňovaný Evropský semestr, Pakt stability a růstu nebo Smlouva o stabilitě, koordinaci a správě v Hospodářské a měnové unii. Zároveň došlo i k úpravě Procedury o nadměrném schodku. Přestože většina z těchto nástrojů je přímo platná pouze pro členy eurozóny, některé z nich mají přímý dopad i na ČR. Evropský projekt je zároveň podrobován nové zkoušce, když část nových členů klubu dostává příležitost kontrolovaně převzít část rizik koncentrovaných v evropském bankovním systému a pomoci tak jižním zemím, z nichž některé už předstihly i v průměrné životní úrovni.

VNITŘNÍ TRH

Cílem vytvoření tohoto trhu byla realizace celní unie s volným pohybem zboží a vznik společného trhu, který je prostorem tzv. čtyř svobod, tedy vedle volného pohybu zboží platí i volný pohyb osob, služeb a kapitálu. Od roku 2004, kdy se ČR stala členem EU, došlo k přijetí stovek norem, které mají k dosažení těchto svobod přispívat. S pokračujícím procesem integrace se v rámci jednotného trhu také vyvíjely vzájemně provázané společné politiky (zemědělská, regionální, dopravní apod.).

Podle odhadů Evropské komise bylo HDP v EU v roce 2008 o 2,13 % vyšší než by bylo, kdyby se v roce 1992 jednotný trh nezavedl. To dělá pro představu rozdíl 500 eur na každého obyvatele sedmadvacítky jenom za samotný rok 2008. Za stejnou dobu, tedy od roku 1992 do roku 2008, bylo navíc vytvořeno 2,77 milionu pracovních míst. Obchod uvnitř Evropské unie vzrostl z 12% HDP v roce 1992 na 22% HDP v roce 2011.²

I když je nutné poznamenat, že vnitřní trh EU stále není úplně „volný a bezbariérový“ a v některých odvětvích je stále dost složitý, tak díky harmonizaci v rámci EU nemusí firmy, které na trzích, kde chtějí podnikat, splňovat 28 různých standardů a kritérií kvality. To značně snižuje náklady a administrativní

zátěž. Dále je možné zmínit i snižování bariér v oblasti služeb, snadnější přístup k financování nebo ochrana duševního vlastnictví jako inovací a patentů a možnost se ucházet o kteroukoliv veřejnou zakázku vypsanou na území EU.

NÁSTROJE PODPORY PRO PODNIKATELE

Jedním z instrumentů, které českým podnikatelům pomáhají směrem k jednoduššímu vstupu na trh EU, je Jednotná služba pro podnikatele, fungující jako integrovaná síť bezplatných asistenčních služeb Jednotného kontaktního místa, služeb SOLVIT a ProCoP.

Služba ProCoP slouží českým podnikatelům jako informační místo pro výrobky. Jejím smyslem je informovat o technických požadavcích, které jsou na výrobek kladeny národními a evropskými předpisy při jeho uvádění na trh EU. Podnikatelé se skrze ni dozvědí, zda je jejich výrobek v Česku podroben předchozímu schválení nebo registraci. Kromě technických norem služba ProCoP zároveň podnikatele obecně informuje o uplatňování pravidel volného pohybu zboží a zásady vzájemného uznávání.

Dalším nástrojem, který nachází své uplatnění nejen v podnikatelském sektoru, je služba SOLVIT. Podnikatelé se na službu mohou obrátit, pokud mají problém se zahraničním úřadem, který chybně aplikuje evropské právo. Pokud je shledáno, že případ spadá pod kompetence této služby, vstoupí české centrum do kontaktu se svým sesterským centrem v dotčeném členském státě a skrze něj se pokusí sjednat nápravu situace.

Třetím nástrojem spadajícím pod systém Jednotné služby pro podnikatele, je tzv. Jednotné kontaktní místo (JKM), které funguje v elektronické a zároveň fyzické podobě na 15 pobočkách ve všech krajských městech při živnostenských úřadech. Hlavní funkce JKM je dvojího charakteru. Jednak poskytuje informace pro domácí a zahraniční podnikatele o náležitostech vstupu do podnikání v oblasti služeb v rámci Česka a států EU a v případě podnikání v Česku tuto žádost i za několik desítek minut vyřídí. JKM totiž zároveň zprostředkovává podnikatelům komunikaci s potřebnými úřady tak, aby úřady neobíhal podnikatel, ale dokument.

EVROPSKÉ FONDY

Česká republika od momentu členství v EU zaujímá pozici čistého příjemce finančních prostředků z Rozpočtu EU. Za rok 2012 dosáhla výše čisté pozice 73,8 mld. Kč, když do té doby nejvyšší hodnota čisté pozice byla dosažena v roce 2010 (47,9 mld. Kč) a poté v roce 2011 díky procedurálním selháním tato doznala významné redukce. Dominantní složku v rámci čisté pozice České republiky sehrávají příjmy pocházející z uskutečňování Kohezní politiky EU, které v roce 2012 dosáhly výše 81,3 mld. Kč a tím představovaly 71,5 % celkových příjmů České republiky z Rozpočtu EU.³

Evropské instituce nabízí podnikatelům širokou paletu podpůrných programů. Významně podporované jsou mezinárodní aktivi-

¹ Podle průzkumu Česko-německé obchodní a průmyslové komory z června 2013 němečtí investoři poprvé po sedmi letech nepovažují Českou republiku za nejtatraktivnější zemi v regionu, která se ocitla na druhém místě za Polskem. Mezi faktory, které sráží kvalitu České republiky v očích investorů, patří dostupnost odborných pracovních sil, transparentnost veřejných zakázek, boj s korupcí nebo právní jistota.

² European Commission, „20 years of the european single market“ 2012. ISBN 978-92-79-25837-4

³ http://fesprag.ecn.cz/img_upload/58aa1bb20788d-d1f9835543314419f35/petr_zahradnik_cerpani_fondu_eu.pdf

ty v oblasti výzkumu a vývoje, na jejichž základě uvádějí firmy na trh nové či vylepšené produkty. Hlavním zdrojem dotací v této oblasti je v období 2007-2013 7. Rámcový program, který podporuje vytváření mezinárodních výzkumných a vývojových týmů, především spolupráci firem s výzkumnými ústavy a vysokými školami.

Pro malé a střední podniky jsou rámcové programy často těžko dostupné kvůli investiční i administrativní náročnosti. Alternativou jsou dotace a zvýhodněné úvěry financované ze strukturálních fondů. V ČR se podnikatelským subjektům nabízí finanční podpora z Operačního programu Podnikání a inovace (OPPI) – od podpory výzkumu či vývoje (program Potenciál) přes podporu výroby (program Inovace či Rozvoj) po podporu prodeje (program Marketing). V rámci OPPI je možné podpořit i rekonstrukci budov určených k podnikání, poradenské služby či vznik podnikatelských sítí (klastry či technologické platformy). Další příležitosti pro podnikatele jsou prostředky z Operačního programu Vzdělávání pro konkurenceschopnost (OP VK), OP Životní prostředí a na regionální úrovni také Regionální operační programy (ROP). Hlavní témata podporovaná z ROP lze zobecnit do následujících oblastí: dopravní dostupnost a obslužnost, rozvoj území, regionální rozvoj podnikání a rozvoj cestovního ruchu. Podporované aktivity se však mohou v jednotlivých regionech soudržnosti lišit.

V současné době se vyjednávají podmínky budoucího nastavení dotací ze strukturálních fondů po roce 2013. Hlavním principem má být zaměření na limitovaný počet jasně definovaných priorit, jejichž obsah bude v souladu s cíli Strategie Evropa 2020⁴, ale současně přizpůsobený procesu reálné konvergence (národní program reforem, integrované plány rozvoje měst, území, apod.). V podnikatelském prostředí by se mělo vyplácet méně dotací, mnohem více by se měly využívat návratné finanční nástroje především v podobě půjček.

Již na podzim loňského roku bylo vládou schváleno, že hlavní část pomoci z evropských fondů v ČR bude realizátorům projektů proudit prostřednictvím 8 operačních programů namísto dosavadních 17 OP. Ministerstvo pro místní rozvoj, které je orgánem odpovědným za koordinaci přípravy budoucího programovacího období, slibuje i zjednodušení administrativy při žádání o dotaci zavedením jednotných, standardizovaných pravidel. Namísto 26,7 miliard eur v současném období 2007-2013 získáme 20,5 miliardy eur, což je vzhledem k reálné absorpční kapacitě stále velmi vysoká částka.

ZÁVĚR

Vstup do Evropské unie přinesl podnikatelům v České republice možnost využití jednotného trhu, strukturálních fondů, zvýšeného zájmu zahraničních investorů a v neposlední řadě pomáhá při zlepšování institucionálního rámce. Jistě nelze pominout demokratický rozměr, kdy přistoupením bylo završeno období přechodu od komunistického k tržně demokratickému systému. I přes všechna jmenovaná pozitiva, účast na evropském projektu má i své náklady, o kterých je potřeba otevřeně diskutovat, včetně výzev, které Českou republiku a potažmo Evropskou unii v budoucích letech čekají.

⁴ Strategie Evropa 2020 vytyčuje dlouhodobé cíle, kterých má jak Evropská unie jako celek, tak jednotlivé členské státy dosáhnout.

ZDROJE

Glopolis. „Briefing paper pro debatu Zapojení ČR do posilování hospodářské koordinace EU“ <http://glopolis.org/cs/clanky/briefing-paper-pro-debatu-zapojeni-cr-do-posilovani-hospodarske-koordinace-eu/>

Glopolis. „Briefing paper pro debatu Bankovní unie a ČR“ <http://glopolis.org/cs/clanky/briefing-paper-pro-debatu-bankovni-unie-cr/>

Glopolis. „Diskusní sešit pro debatu Volby 2013: Jak přilákat investice?“ <http://glopolis.org/cs/clanky/diskusni-sesit-pro-debatu-volby-2013-jak-prilakat-investice/>

European Commission. „20 years of the european single market“ 2012. ISBN 978-92-79-25837-4

Nejedlý, František. *Služby, které usnadňují podnikání v cizině*. 2013. Dostupné online: <http://hn.ihned.cz/c1-61095060-sluzby-ktere-usnadnuji-podnikani-v-cizine>

Zahradník, Petr. *Analýza čerpání fondů EU v České republice*. 2013. Dostupné online: http://fesprag.ecn.cz/img_upload/58aa1bb20788dd1f9835543314419f35/petr_zahradnik_cerpani_fondu_eu.pdf

Diskusní sešit pro debatu Podnikání a Evropská unie

Vydal: Glopolis, Praha 2013

Autoři: Jiří Čáslavka, Václav Korbel

Grafický design: Creative heroes (www.creativeheroes.cz)

Vydavatel: Glopolis, Soukenická 23, 110 00 Praha 1
Tel./fax: +420 272 661 132
www.glopolis.org

Publikace vyšla s finanční podporou Zastoupení Evropské komise v České republice. Obsah publikace nemusí vyjadřovat stanoviska sponzorů a nezakládá odpovědnost z jejich strany.

Debatu byla uspořádána ve spolupráci s Krajskou hospodářskou komorou Moravskoslezského kraje.

 glopolis

Glopolis je nezávislé analytické centrum se zaměřením na globální výzvy a příslušné odpovědi České republiky a EU. Ve spolupráci s těmi, kteří utvářejí politiku, byznys a veřejné mínění, je naším dlouhodobým cílem zlepšit politickou kulturu a přispět k přechodu na chytrou ekonomiku, k energetické a potravinové zodpovědnosti. Více informací na www.glopolis.org.